



CRNA GORA  
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i  
vodoprivrede

DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ

IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO

Verzija: 1.0

Strana 1 of 12

## ZAPISNIK SA SASTANKA IPARD III ODBORA ZA NADGLEĐANJE

Sastanak broj 3

Zapisnik sa III sastanka IPARD III odbora za nadgledanje

20. jun 2024. godine - Hotel Gorske oči, Žabljak

### I. Lista učesnika (u prilogu Zapisnika):

Sastanku su prisustvovali članovi IPARD III Odbora za nadgledanje, kao i predstavnici Evropske komisije i Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori (sastanku nijesu prisustvovali članovi Ministarstva javne uprave, Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Zajednice opština Crne Gore, Ministarstva prostornog uređenja, urbanizma i državne imovine, Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, Uprave za statistiku – Monstat, Privredne komore, NVO Green home, Fakulteta za turizam i hotelijerstvo - Univerzitet Crne Gore, Mašinskog fakulteta - Univerzitet Crne Gore, Nacionalnog udruženja vinara i vinogradara Crne Gore, Centra za razvoj Agrara - Bijelo Polje, Kontrolnog i sertifikacionog tijela „Monteorganica“ doo, Saveza udruženja privatnih vlasnika šuma, Udruženja poljoprivrednih proizvođača voća i povrća „Ratar“, Udruženja proizvođača „Domaće voće Poblacé“ i „Udruženja Marikultura“.

### Rezultat:


Kvorum je ispunjen, te je sastanak mogao da bude održan i odluke usvojene (25 članova ili njihovih zamjenika sa pravom glasa je bilo prisutno na sastanku, od ukupno 43 članova sa pravom glasa).

Prilog: Pored kratkog spiska učesnika navedenih u Zapisniku, lista učesnika podijeljena na:

1. Članovi sa pravom glasa (zaključno sa rednim brojem 43)
2. Članovi bez prava glasa (od 1 do 6 druga tabela)
3. Posmatrači (1 do 3 treća tabela)

### II. Agenda

| Redni broj | Predviđeno vrijeme | Sadržaj  | Informativno /Potrebna saglasnost/Potrebno odobrenje /Potrebno mišljenje članova IPARD III odbora | Odgovornost  |
|------------|--------------------|--|---|--|
| 1.         | 11:00 – 11:10      | Otvaranje sastanka; Usvajanje Agende; Informacija o izmjenama Rješenja IPARD III odbora,<br><i>Razlog: Nova imenovanja i institucionalne promjene u Crnoj Gori</i>   | Potrebno odobrenje  | Andrija Delić, Državni sekretar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, predsjednik, Predsjedavajući |
| 2.         | 11:10 – 11:20      | Obraćanje predstavnika Evropske komisije   | Informativno  | Frank Bollen, šef pretristupne jedinice za susjedstvo, proširenje i pretristupnu pomoć Evropske komisije           |
| 3.         | 11:20 – 11:25      | Usvajanje zapisnika sa prethodnog Sastanak IPARD odbora za nadgledanje (IMC) (u prilogu dnevnog reda) i informacija o implementaciji odluka donesenih na prethodnom sastanku IPARD III odbora za nadgledanje                   | Potrebno odobrenje  | Andrija Delić, Državni sekretar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, predsjednik, Predsjedavajući |
| 4.         | 11:25 – 11:35      | Stanje implementacije IPARD III program  | Informativno  | Dik van Dajk, DG AGRI/Evropska komisija  |
| 5.         | 11:35-11:45        | Stanje implementacije IPARD III program  | Informativno  | Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica IPARD Upravljačkog tijela         |
| 6.         | 11:45 - 12:00      | Prezentacija o stanju sprovođenja prvih IPARD javnih poziva za Mjeru 7, podmjere 7.1 i 7.2 (uopštene informacije o implementaciji na osnovu monitoring tablica i rezultata poziva; izvještaj o odobrenim/odbijenim projektima) | Informativno  | Marko Radonjić, generalni direktor Direktorata za plaćanja, šef IPARD agencije                                     |
| 7.         | 12:00 - 12:15      | Stanje implementacije IPARD II programa  | Informativno  | Marko Radonjić, generalni direktor Direktorata za plaćanja, šef IPARD agencije                                     |
| 8.         | 12:15-12:30        | Prezentovanje Godišnjeg izvještaja o implementaciji za 2023. godinu  | Informativno  | Zoran Irić, načelnik Direkcije za monitoring i evaluaciju IPARD-a  |

|   |                                     |
|---|-------------------------------------|
| <br><b>CRNA GORA</b><br>Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede | <b>DIREKTORAT ZA RURALNI RAZVOJ</b> |
| <b>IPARD UPRAVLJAČKO TIJELO</b>   | Verzija: 1.0<br>Strana 3 of 12      |

|     |               |   |                    |   |
|-----|---------------|---|--------------------|---|
| 9.  | 12:30 – 12:45 | Izmjene IPARD III programa – verzija 1.2.   | Potrebno odobrenje | Miloš Kusovac, načelnik Direkcije za programiranje  |
| 10. | 12:45 – 12:55 | <p>Informacije o komunikacijskim aktivnostima vezanim za 'plan vidljivosti i komunikacijskih aktivnosti za IPARD program' za period od prethodnog sastanka IMC-a (07. decembar 2023)</p> <p>Odobrenje Realizacije Godišnje liste aktivnosti 2023. - Plan vidljivosti i komunikacionih aktivnosti za IPARD III program</p> | Potrebno odobrenje | Nina Jakić, načelnica<br>Direkcija za tehničku pomoć i odnose sa javnošću (PR) ruralnog razvoja   |
| 11. | 12:55 – 13:05 | Predstavljanje dva člana IPARD III odbora za nadgledanje  | Informativno       | 1. Svetlana Šijivančanin, vd generalnog direktora Direktorata za razvoj turizma i izradu propisa u Ministarstvu turizma<br>2. Nataša Vojinović, pomoćnik direktora Sektora za statistiku poljoprivrede, ribarstva, poslovne statistike i životne sredine i šumarstva Uprava za statistiku Crne Gore-MONSTAT |
| 12. | 13:05 – 13:30 | Diskusija   |                    |   |
| 13. | 13:30         | Prijedlozi za datum i Agendu za naredni sastanak  | Informativno       |   |

|     |       |  |  |  |
|-----|-------|--|--|--|
| 14. | 13:45 | Posjeta korisnika IPARD - Ručak        |  |  |
| 15. | 17:00 | Povratak autobusom Žabljak - Podgorica |  |  |

### III. Ishod sastanka IPARD III odbora za nadgledanje

#### U skladu sa tačkom 1 Agende: Otvaranje sastanka; Usvajanje Agende

- **Andrija Delić**, državni sekretar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, predsjedavajući, otvorio je sastanak i predstavio Agendu na koju nije bilo primjedbi.

#### **Odluka broj 1**

- Agenda je usvojena.
- Svi članovi (25) sa pravom glasa, glasali su za.

#### U skladu sa tačkom 2 Agende: Prezentovanje predstavnika Evropske komisije

- **Frank Bollen**, šef pretpristupne jedinice za susjedstvo, proširenje i pretpristupnu pomoć/Evropska komisija, pozdravio je prisutne članove odbora i izrazio zadovoljstvo što je ovaj sastanak organizovan u sjevernom dijelu Crne Gore i pozdravio inicijativu i priliku da članovi odbora posjete korisnika IPARD programa. U svom izlaganju osvrnuo se na otpočete aktivnosti povodom IPARD III programa, gdje su objavljena dva javna poziva, a treći je najavljen dan ranije u kompaniji „Agromont“ d.o.o. Podsjetio je na finansijski sporazum koji je sklopljen u februaru mjesecu sa Vladom Crne Gore, a da je u aprilu otpuštena prva tranša u iznosu od 4,2 miliona eura za prefinansiranje IPARD III programa. Takođe, pozdravio je i vidljiv napredak u broju korisnika IPARD program koji imaju aplikacije sve boljeg kvaliteta. Pozvao je sve prisutne da uzmu aktivno učešće s obzirom da je jedna od tački usvajanje izmjena IPARD III programa, i da je danas jedinstvena prilika da predstavnici poljoprivrednih udruženja uzmu učešće u diskusiji. Takođe, podsjetio je da su prošle godine usvojene su i prve izmjene IPARD III programa. Na kraju naglasio je da je preostali dio sredstava iz IPARD II programa, u iznosu od 14 miliona eura, potrebno potrošiti do kraja godine i pozvao sve prisutne da ulože dodatne napore kako bi se ova sredstva utrošila.

#### U skladu sa tačkom 3 Agende: Usvajanje Zapisnika sa prethodnog sastanka IPARD III Odbora za nadgledanje (prilog Agende) i izvještaj o praćenju odluka donešenih na prethodnom sastanku IPARD III Odbora za nadgledanje

- **Andrija Delić**, državni sekretar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, predsjedavajući, konstatovao je da je Zapisnik u predviđenom roku poslat svim članovima IPARD III Odbora za nadgledanje i da na predmetni zapisnik nije bilo komentara.

#### **Odluka broj 2**

- Zapisnik sa prethodnog sastanka IPARD III odbora za nadgledanje je usvojen.
- Svi članovi (25) sa pravom glasa, glasali su za.

#### U skladu sa tačkom 4 Agende: Stanje implementacije IPARD III program

- **Dik van Dajk**, DG AGRI/Evropska komisija, program menadžer za Crnu Goru, u svom izlaganju napravio je presjek stanja nakon prvog kvartala svih pet zemalja korisnica u implementaciji IPARD III

programa, na osnovu čega je dao i uporednu analizu stanja implementacije IPARD programa u CrnojGori. Na samom početku osvrnuo se na implementaciju IPARD II programa, koja se završava 31.12.2024. godine. Naglasio je i da Crna Gora od 39 miliona eura, imala na raspolaganju oko 37 miliona eura, od čega je iskoristila 23 miliona, a da do kraja godine može potrošiti 14 miliona eura. Zatim se osvrnuo na implementaciju IPARD III programa, gdje je istakao da Sjeverna Makedonija i Turska imaju puno povjerenje izvršavanja plaćanja, dok upravljačka stuktura Crne Gore ima još obaveza (obaveze koje se odnose na implementaciju ISO standarda i IT), kako bi dobila punu akreditaciju. Albanija je u posebnoj situaciji, kako se moglo čuti i iz medija, i zaustavljeni su svi procesi dok se ne završi kompletna istraga. Zatim, gospodin Van Dajk dao je osvrt i na objavljene javne pozive po mjerama, i podsjetio da je Crna Gora, zatvorila dva javna poziva i dan ranije najavila objavu novog javnog poziva za mjeru 3. Nakon toga je napravljen osvrt na iznose koji su odbreni za pretfinansiranje IPARD III programa, pri čemu je Crnoj Gori odobreno 4,2 miliona eura. U svom daljem izlaganju napravio je osvrt na plan akreditacije novih mjera kroz IPARD III program. Takođe, na kraju je podsjetio na pravno obavezujuća pravila vidljivosti koja se moraju poštovati. Nepoštovanje uslova vidljivosti znači kršenje ugovora o grantu što dovodi do sankcija, ali ovo je dio kontrole na licu mesta od strane IPARD agencije, kao i Revizorskog tijela.

#### **U skladu sa tačkom 5 Agende: Stanje implementacije IPARD III programa**

**Andrijana Rakočević, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica Upravljačkog tijela,** upoznala je prisutne sa aktivnostima koje su preuzete u cilju implementacije IPARD III programa, koji je usvojen 29. juna 2022. godine. Podsjetila je da ovaj program do sada već pretrpio jednu izmjenu, i da je u toku postupak reakreditacije mjera M1, M3 i M7 iz IPARD III program. Takođe, paket akreditacije za M9 poslat je EK. U daljem izlaganju predstavila je pokrenute aktivnosti na pripremi akreditacionog paketa za M4 – Agro – ekološke-klimatske i mjere organske proizvodnje, dok je paket akreditacije za M6 - Investicije u ruralnu javnu infrastrukturu dostavljen NAO-u.

Gospođa Rakočević informisala je prisutne da su objavljena dva javna poziva: Prvi javni poziv za dodelu finansijske podrške za Meru 7 „Diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja“, Podmeru 7.1 „Podrška investicijama za razvoj seoskog turizma“ (21.03.2024.) i prvi javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške Podmjeri 7.2 „Podrška investicijama za preradu poljoprivrede“ Programa (11.04.2024.). Takođe, treći javni poziv će biti objavljen 27. juna 2024. - M3 – „Ulaganja u fizička sredstva koja se odnose na preradu i plasman poljoprivrednih i ribljih proizvoda“. Na samom kraju podsjetila je na realizaciju Twinning projekta “Jačanje kapaciteta u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja za implementaciju Zajedničke poljoprivredne politike u Crnoj Gori”, gdje nam je na raspolaganju 1,9 miliona eura i naglasila da zahvaljujuci ekspertskim misijama imali smo značajnu pomoć pri izradi kalkulacija za mjeru 4.

#### **U skladu sa tačkom 6 Agende: Prezentacija o stanju sprovođenja prvih IPARD javnih poziva za Mjeru 7, podmjere 7.1 i 7.2 (uopštene informacije o implementaciji na osnovu monitoring tablica i rezultata poziva; izvještaj o odobrenim/odbijenim projektima)**

- **Marko Radonjić, generalni direktor Direktorata za plaćanja, šef IPARD Agencije,** u svom izlaganju ističe da je početak implementacije IPARD III programa počeo kroz objavljivanje javnog poziva kroz podmjeru 7.1, i informisao prisutne da je na adresu Direktorata za plaćanja pristiglo 161 zahtjev za dodjelu podrške, ukupnog iznosa investicije s PDV-om od preko 31 milion EUR, dok je zahtijevana

podrška u iznosu od preko 16 miliona EUR. Administrativne kontrole zahtjeva su već počele i sudeći po dostavljenoj dokumentaciji, uočava se zrelost u pripremi same dokumentacije.

Gospodin Radonjić je predstavio opštinsku podijeljenost u odnosu na dostavljene zahtjeve za podmjernu 7.1. gdje prednjači Nikšić, sa 30 dostavljenih zahtjeva, zatim, Žabljak (23), pa Mojkovac (20), Plužine (18), Kolašin (15) i Bijelo Polje (14). Većina projekata je iz opština sa sjevera Crne Gore, tačnije njih 123. Što se tiče podmjere 7.2. situacija je drugačija kada je u pitanju regionalna podijeljenost. Od 18 dostavljenih zahtjeva, čak 13 je iz opština centralnog regiona, i to po 4 iz Nikšića i Podgorice. Što se tiče sektorske podijeljenosti, u odnosu na Mjeru 3, gdje su dominantni sektori prerade mlijeka i mesa, ovdje se najviše projekata odnosi na sektor prerade biljaka.

Na kraju podsjetio je i na aktivnost koje slijede; Mjeru 3 čija je objava najavljena, objavu novog javnog poziva za Mjeru 1 tokom ljeta ove godine i akreditacija novih mjera.

### **U skladu sa tačkom 7 Agende: Stanje implementacije IPARD II programa**

- **Marko Radonjić, generalni direktor Direktorata za plaćanja, šef IPARD Agencije,** tokom osvrta na realizaciju IPARD II programa, upoznao je prisutne da je do sada ukupno ugovoreno 919 projekata. U prethodnom periodu, ugovoreni su i projekti iz Petog javnoga poziva kroz Mjeru 1, gdje je ugovoreno 297 projekata, što je i najveći broj ugovorenih projekata po pozivu. Do sada je isplaćeno skoro 25 miliona eura EU podrške, što je polovina od onoga što je ugovoreno. Zahtjevi za isplatu stižu svakodnevno, tako da se očekuje da će do kraja godine biti isplaćeni svi dostavljeni zahtjevi za isplatu. U tom cilju, kako bi se omogućilo još vremena za realizaciju investicija, produženi su rokovi za realizaciju investicija kroz Prvi javni poziv za podmjernu 7.1 i Peti javni poziv kroz Mjeru 1, za po mjesec dana. Za sad je 73 zahtjeva za isplatu u obradi.

Gospodin Radonjić upoznao je prisutne o budućim koracima, pa pored aktivnosti koje se tiču isplate korisnika kroz IPARD II do kraja godine, i rada na ugovaranju novih korisnika kroz IPARD III, kao i objave novih javnih poziva, u toku su aktivnosti povodom akreditacije novih mjera i dodatna zapošljavanja ljudi koji će sprovoditi ove mjere. Crna Gora će vrlo brzo zvanično uputiti zahtjev za akreditaciju Mjere 4, koja se odnosi na agro-ekološke mjere, i paket procedura za Mjeru 6 koji je već predat Ministarstvu finansija na komentare, a koja se odnosi na investicije u javnu ruralnu infrastrukturu.

### **U skladu sa tačkom 8 Agende: Prezentovanje Godišnjeg izvještaja o implementaciji za 2023. godinu**

- **Zoran Irić, načelnik Direkcije za monitoring i evaluaciju IPARD-a,** u svom izlaganju informisao je prisutne da je Upravljačko tijelo u skladu sa članom 59 Zakona o potvrđivanju Sektorskog sporazuma između Evropske komisije i Vlade CG, pripremlilo godišnji izvještaj o implementaciji IPARD II programa za 2023. godinu. Izvještaj sadrži sublimirane aktivnosti Upravljačke strukture, koji je u pisanoj proceduri, poslat članovima IPARD II odbora za nadgledanje na komentare. U ostavljenom roku nije bilo komentara, osim par sugestija koje će u narednim izvještajima biti uzete u obzir, te je izvještaj u tom formatu usvojen. Kada se govori o implementaciji IPARD II programa u 2023. godini, detaljnije je predstavljena struktura isplaćenih projekata po mjerama i struktura podrške (EU/ nacionalni dio), kao i pregled isplaćenih projekata po godinama (2019-2023).

Dodatno je predstavljena regionalna struktura isplaćenih projekata po mjerama i strukturi podrške (EU/nacionalni dio). Imajući u vidu da je u prethodnom periodu omogućeno finansiranje projekata koristeći mehanizme avansnog i faznog plaćanja, predstavljeni su detalji o broju korisnika koji su tokom 2023. godine iskoristili ovaj mehanizam za investiranje svojih projekata, a u očekivanju sve većeg broja korisnika koji će u budućem periodu koristiti ovakve mogućnosti. Na kraju podsjetio je da s obzirom da

ulazimo u zadnju godinu implementacije IPARD II programa, te da je u skladu sa preuzetim obavezama potrebno uraditi završnu evaluaciju (ex-post) IPARD II programa, najavljene su aktivnosti koje će prethoditi izradi ovog dokumenta.

#### **U skladu sa tačkom 9 Agende: Izmjene IPARD III programa – verzija 1.2.**

- **Miloš Kusovac, načelnik Direkcije za programiranje**, prilikom prezentacije predstavio je aktuelne izmjene koje se odnose na IPARD III program. U skladu sa procedurom pokrenute su izmjene IPARD III programa ver. 1.2, na način što je članovima IPARD III odbora za nadgledanje upućen poziv za dostavljanje predloga za izmjenu programa. Pristigli predlozi su razmotreni i uvršteni u predlog izmjena, koji je predmet usvajanja. Dio izmjena se odnosi na tehničke izmjene (izmjena naziva ministarstava, numeracija tabela) izmjene teksta u uvodnom dijelu programa, kao i izmjene samih mjera IPARD-a.

Kod Mjere 1 izmjene se odnose na definiciju korisnika, specifične i druge kriterijume prihvatljivosti, neproizvodne investicije, prihvatljive troškove i sistem rangiranja pristiglih zahtjeva. Izmjene kod Mjere 3 su neznatne i odnose se na pojašnjenje korisnika podrške, dok se izmjene Mjere 4 odnose na pojašnjenje perioda u kojem se preuzimaju dodatne obaveze, nivo plaćanja, početno stanje i dodatne obaveze (izmjene urađene u skladu sa preporukama Twining eksperata).

Kada je riječ o Mjeri 5 dodatno je pojašnjen termin teritorije koja može da pristupi LAG-u, dok se izmjene Mjere 6 odnose na zajedničke i specifične kriterijume, prihvatljive investicije i sistem rangiranja pristiglih zahtjeva.

Mjera 7 je pretpjela prilične izmjene u dijelu definicije korisnika (potencijalni korisnici podmjera 7.1 i 7.2 moraju dokazati ostvarivanje prava na osnovna plaćanja u godini prije objave javnog poziva), dodatno su pojašnjene mogućnosti investiranja korisnika ispod 600 mnv. Na predlog članova Odbora za nadgledanje uvršten je i sektor prerade mesa u sklopu podmjere 7.2, dok je kao kriterijum prilikom rangiranja pristiglih zahtjeva uveden kriterijum da je korisnik poljoprivredni osiguranik. Kao dodatno pojašnjenje Prilog 2 – Klasifikacija ruralnih i planinskih područja je izmijenjen na način koji će omogućiti nesmetano izdavanje tražene dokumentacije.

#### **Odluka broj 3**

Izmjene IPARD III program su usvojene

Svi članovi (25) sa pravom glasa, glasali su za.

#### **U skladu sa tačkom 10 Agende: Informacije o komunikacijskim aktivnostima vezanim za „Plan vidljivosti i komunikacijskih aktivnosti za IPARD program“ za period od prethodnog sastanka IMC-a (07. decembar 2023.) i Odobrenje Realizacije Godišnje liste aktivnosti 2023 - Plan vidljivosti i komunikacionih aktivnosti za IPARD III program**

- **Nina Jakić, načelnica Direkcije za tehničku pomoć i odnose sa javnošću (PR) ruralnog razvoja** upoznala je prisutne o promotivnim aktivnostima nakon poslednjeg IMC sastanka. Promotivne aktivnosti za IPARD III program realizovane su u skladu sa Planom objave Javnih poziva za 2024. godine i objavljena su dva javna poziva za mjeru 7 (podmjera 7.1 namijenjena investicijama u ruralni turizam i podmjera 7.2. namijenjena investicijama u preradu na gazdinstvu), čija je objava najavljena 45 dana prije same objave Javnog poziva na zvaničnoj konferenciji koju je organizovalo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, u saradnji sa Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori, u



kompaniji „Šahović“ d.o.o. u Tuzima, a povodom najave prvog Javnog poziva za mjeru 7 u okviru IPARD III programa.

Prije objave Javnog poziva 08. februara. 2024. godine počela je informativna kampanja gdje su održane radionice u svim lokalnim samoupravama kojima je prisustvovalo preko 1000 zainteresovanih potencijalnih korisnika. Odštampano je 1000 lifleta i 1 roll up u cilju promocije ovog javnog poziva, koji je objavljen 21. marta 2024. godine. Tokom informativne kampanje, koja je organizovana u sedmicama prije objave Javnog poziva u Podgorici su obilježeni i Dani IPARD otvorenih vrata, nakon čega su svi budući korisnici upoznati sa mogućnosti informisanja povodom svih IPARD mjera.

Prvi Javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za podmjeru 7.2 „Podrška investicijama za preradu na gazdinstvu“ objavljen je 11. aprila 2024. godine i rok za podnošenje zahtjeva trajao je do 11. juna 2024. godine. Predstavnici Ministarstva započeli su informativnu kampanju za ovu podmjeru prije objave Javnog poziva tj. 28. marta 2024. godine gdje je ova podmjera predstavljena u svim opštinama. Za potrebe promocije odštampano je 500 lifleta koji su podijeljeni potencijalnim korisnicima i 1 roll – up koji je napravljen za mjeru 7.

U maju mjesecu povodom obilježavanja mjeseca Evrope, predstavnici MPŠV su uzeli učešće kroz seriju raznovrsnih događaja u nekoliko opština, pod sloganom „Evropski đir“ pa je ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede učestvovao u događajima na Žabljaku, a predstavnici IPARD strukture i Delegacije EU u Petnjici su posjetili jednog korisnika IPARD podrške. Takođe, IPARD korisnici su predstavili svoje proizvode na štandovima tokom centralnog događaja u Podgorici.

Bilo je riječi o aktivnostima povodom objave novog broja biltena IPARD ZA TEBE, učešću na sajmu evropskih projekata u organizaciji Privredne komore Crne Gore i dr.

Na kraju informisala je prisutne da je 19.06.2024. MPŠV organizovalo konferenciju povodom najave objave PRVOG javnog poziva za Mjeru 3 „Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i proizvoda ribarstva“ koja je organizovana u kompaniji „Agromont“ d.o.o u Martinićima (Danilovgrad). Na pomenutoj konferenciji govorili su ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Vladimir Joković, Frank Bollen - šef pretpristupne jedinice za susjedstvo, proširenje i pretpristupnu pomoć Evropske komisije i predstavnik kompanije „Agromont“ d.o.o Luka Jokić, kao korisnik IPARD podrške. Takođe, iskoristila je priliku da najavi informativnu kampanju povodom raspisivanja poziva kroz M3. Takođe, informisala je i o mnogobrojnim su gostovanjima zaposlenih u MPŠV, kako na državnim i lokalnim televizijama, tako i na radio stanicama, što je ukupno 368 objava (58 novinska objava, 89 tv priloga i 221 objava na portalima).

#### **Odluka broj 4**

- Realizacija Godišnje liste aktivnosti 2023 - Plan vidljivosti i komunikacionih aktivnosti za IPARD III program je usvojena.
- Svi članovi (25) sa pravom glasa, glasali su za.

#### **U skladu sa tačkom 11 Agende: Predstavljanje dva člana IPARD III odbora za nadgledanje:**

- **Olivera Blagojević Popović, načelnica Direkcije za investicije u Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera**, predstavila je najznačajnije aktivnosti s aspekta uvezanosti ruralnog turizma i poljoprivrede, posebno se osvrnuvši na finansijsku podršku koja je pružena od strane resornih ministarstava u cilju unapređenje kvaliteta i usluga kroz diverzifikaciju turističke ponude. Gospođa Popović informisala je prisutne da je usvojena Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2023-2027, kao

i podršci koja se opredjeljuje za razvoj ruralnog turizma kroz Javne pozive koje sprovodi ovo ministarstvo. Takođe, bilo je riječi i o radionicama koje su sprovedene u cilju edukacije seoskih domaćinstava na temu evidentiranja prometa putem fiskalnog servisa, kao i o nagradama koje su dodjeljene za najbolja seoska domaćinstva.

- Presjedavajući gospodin Andrija Delić, dao je obrazloženje povodom odsustva drugog člana koji je trebao da se predstavi na današnjem sastanku, gospođe Nataše Vojinović, pomoćnice direktora Sektora za statistiku poljoprivrede, ribarstva, poslovne statistike i životne sredine i šumarstva u Upravi za statistiku Crne Gore - MONSTAT, koja je zbog procedure usvajanja Zakona o popisu poljoprivrede opravdano odsutna.

#### **U skladu sa tačkom 12 Agende: Diskusija - Pregled glavnih zaključaka diskusije:**



- **Vučko Pešić**, predsjednik Udruženja seoskih domaćinstava „Turizam na selu“, osvrnuo se na poteškoće povodom realizacije kreditnih sredstava kod IRF-a, prepoznajući ovo kao posebnu poteškoću za manje poljoprivredne proizvođače. Takođe, prokomentarisao je i temu fiskalizacije seoskih domaćinstava i naveo da smatra da bi naša domaćinstva poslednja trebala da primjenjuju ovakav servis evidentiranja. Gospodin Pešić je napomenuo da je bilo dosta i neusaglašenosti prilikom pripreme tehničke dokumentacije za podmjeru 7.1.
- **Milko Živković**, predsjednik Unije stočara sjevera Crne Gore, zahvalio je na inicijativi da se na sjeveru organizuje ovaj sastanak Odbora. U svom izlaganju osvrnuo se na više tema, između ostalog posebno je naglasio da je potrebno uložiti dodatne napore kako bi zadržali i doveli mladi ljudi da žive na selu. Posebno interesovanje je iskazao za mjeru koja će biti namijenjena ulaganjima u javnu ruralnu infrastrukturu, pri čemu smatra da se trebamo dobro pripremiti kako bi što bolje iskoristili dodatna sredstava. Gospodin Živković, sugerisao je da je potrebno otkloniti sve administrativne barijere koje se tiču Komisije za referentne cijene, s obzirom da je primjećeno da je to jedna bitna stavaka koja usporava proces. Takođe, s obzirom da je ovdje bilo riječi o ruralnom turizmu naglasio je da je važno da imamo adekvatnu ponudu zdrave hrane, ali da je važno da očuvamo i životnu sredinu budući da veliki broj turista posjećuje naša područja na motorima što nije dozvoljeno u drugim državama. Na kraju je pozdravio popis poljoprivrede koji slijedi kao i kampanju koja je sprovedena za Mjeru 7, što je vidljivo po broju pristiglih aplikacija.
- **Željko Macanović** predsjednik Udruženja „Zdravo zrno“, u svom izlaganju dao je osvrt na brzu realizaciju investicije nabavka traktora zahvaljujući sredstvima IPARD-a, ali da je imao problem sa realizacijom kreditnih sredstava kod IRF-a. Gospodin Macanović istakao je da je otežavajuća okolnost to što je potrebno „davati svoju dedovinu“ pod hipoteku kako bi se dobila kreditna sredstva i naveo da u tom smislu smatra da je neophodno osnovati garantni fond za ove namjene.
- **Ivan Mališić**, projektni menadžer Regionalne razvojne agencije za Bjelasicu, Komove i Prokletije, istakao je da ga raduje činjenica da ljudi sazrijevaju i da je sve veći broj kvalitetnih IPARD aplikacija. Takođe, naglasio je problem koji su istakli i prethodni članovi, a to je masovno napuštanje sela i da se boji da sve ove mjere neće imati ko da iskoristi. Gospodin Mališić naglasio je da smatra da strateškim pristupom svi akteri mogu profitirati od uvođenja fiskalne politike na seoskim domaćinstvima, ali da ih treba uvesti u momentu kada ta domaćinstva dovoljno ojačaju. Pored toga, naglasio je značaj edukovanja u svim sferama pogotovo u smislu izgradnje turističkih objekata u ruralnim područjima, koji se trenutno grade, a nijesu ambijentalno usklađeni.

- **Spasoje Vujošević**, koordinator Službe za kredite i garancije u IRF -u, prilikom diskusije istakao je da je IRF u saradnji sa predstavnicima ministarstva zaista uložio dodatne napore da se realizuju sredstva za investicije za Mjeru 1, gdje je do danas odobreno 120 kredita dok je u proceduri još 30. Na kraju, informisao je prisutne da se nada da će IRF ubrzo prerasti u Nacionalnu razvojnu banku, pa da će biti moguće kroz zakonska rješenja određene otežavajuće uslove eliminisati.
- **Andrijana Rakočević**, generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica Upravljačkog tijela, osvrnula se na niz tema koje su prostele iz diskusije pa je obrazložila da je ovo ministarstvo pokrenulo inicijativu kod Ministarstva finansija povodom omogućavanja određenih olakšica prilikom uvođenja fiskalne politike na seoskim domaćinstvima, ali da do sada nije dobijeno konkretno rješenje. Takođe, podsjetila je da je i ranije bilo riječi o donošenju Zakona o formiranju garantnog fonda i da je ovo ministarstvo dalo predlog da se u dogovoru sa IRF nađe način da se olakšaju uslovi za dobijanje kredita. Naglasila je da je tokom sastanka upravljačke strukture IPARD-a i menadžmenta IRF-a dogovorena određena olakšica kada se radi o investicijama do 50.000 eura i sada to više ne odobrava Bord direktora, što značajno ubrzava proces. Zatim, osvrnula se na mjeru 6 namijenjenu investicijama u javnu ruralnu infrastrukturu, i upoznala prisutne o nizu sprovedenih aktivnosti u cilju pripreme akreditacionog paketa i pripreme lokalnih samouprava koji su potencijalni korisnici ove mjere.
- **Marko Radonjić**, generalni direktor Direktorata za plaćanja, šef IPARD Agencije, podsjetio je prisutne da je Vlade CG dala garanciju da se ugovore svi projekti pristigli kroz peti javni poziv za M1, budući da je kroz isti potencijalna podrška znatno veće u odnosu na raspoloživa sredstva kroz ovu mjeru. Na ovaj način smo izbjegli proces rangiranja i potencijalnog odbijanja korisnika. Takođe, osvrnuo se i na Komisiju za referentne cijene i istakao da je ista pojačana novim brojem članova kako bi brže završavali projekte. Pozvao je prisutne predstavnike raznih udruženja da apliciraju sa dobrim projektima, kazavši da je IPARD upravljačka struktura spremna da implementira dostupna sredstva, na najbolji mogući način.
- **Frank Bollen**, šef pretpristupne jedinice za susjedstvo, proširenje i pretpristupnu pomoć/Evropska komisija, podsjetio je prisutne da je Evropska komisija omogućila Crnoj Gori dodatno vrijeme za realizaciju investicija koje će se ugovoriti iz IPARD II programa, ali i podsjetio da je ta sredstva neophodno utrošiti do kraja ove godine. Na kraju izlaganja podsjetio je na 63 miliona koje je Crna Gora dobila kroz IPARD III program, što je oko 60% više u odnosu na prethodni programski period tako da je pozvao sve prisutne da mudro iskoriste vrijeme, ohrabrujući i organe vlasti, poljoprivredne proizvođače kao i sve prisutne da sve učine što je u njihovoj moći kako bi se ovaj novac iskoristio.

**U skladu sa tačkom 13 Agende: Prijedlozi za datum i Agendu za naredni sastanak**

- **Andrija Delić**, državni sekretar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, predsjedavajući, predložio je da termin za sledeći sastanak bude krajem ove godine, o čemu će članovi IPARD III odbora za nadgledanje blagovremeno i biti obaviješteni.

Potpisi:

| <b>PREDSJEDAVAJUĆI IPARD III odborom za nadgledanje:</b>                                  | <b>ZA SEKRETARIJAT:</b>  |
|---|--|
| <i>Gospodin Andrija Delić</i>   | <i>Gospođa Andrijana Rakočević</i>   |
| Zvanje: državni sekretar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede             | Zvanje: generalna direktorica Direktorata za ruralni razvoj, šefica Upravljačkog tijela    |
| Potpis:  | Potpis:  |
| Datum: 29. 07.2024. godine  | Datum: 29.07.2024. godine  |

**PRILOG:** Lista učesnika